

Posudek na bakalářskou práci Adama Sirotky: Topos nádraží v české literatuře

Posudek školitele: prof. PhDr. Tomáš Kubíček, Ph.D.

Když jsem byl školitelem Adama Sirotky požádán, abych převzal vedení práce (vlastně před její finalizací), konzultoval jsem s jejím autorem její záměr a netajil se skepsí. Zpracovat jeden z nejvýraznějších literárních toposů v rozsahu materiálu z komplexu české literatury se mi zdálo příliš troufalé (navzdory skutečnosti, že reflexe tohoto tématu je možná v podstatě až se vznikem železnice, tj. od konce století devatenáctého) pro bakalářskou práci. Adam Sirotek mé naléhání, abychom ještě redukovali práci na ohraničený soubor textů z časově příbuzného období, oslyšel a namísto toho trval na původním zadání. Výsledek ukazuje, že toto rozhodnutí bylo oprávněné.

Práce si klade za cíl analyzovat topos nádraží a podat jeho sémantickou typologii jako klíčového prostotu literárního textu, místa, které výrazným způsobem – svým charakterem – modeluje jeho celkový smysl.

Text je napsán kultivovaně, výkladově přehledně s prokazatelnou znalostí jak primárního materiálu, tak se solidně založenou znalostí tématu v materiálu sekundární literatury. Sympatické je, že pojem nádraží není zkoumán pouze textově, tj. jako fenomén literární, ale současně jako fenomén kulturní, což při stanovení nádraží, jako společenské metafory, je vlastně podmínkou. O kvalitě přístupu svědčí, že navzdory tomuto rysu a potřebě autor není odstředivý, ale vždy dokáže koncentrovat široké kulturní souvislosti pozorovaného fenoménu kolem jednotné výkladové linie.

Dalším charakteristickým rysem předloženého textu je schopnost přesné analýzy konkrétních děl či spíše jejich pasáží, která však není nadbytečně minuciózní a z druhé strany dokládá autorovu schopnost stále držet pohromadě výkladovou makrokompozici textu.

Metodologicky práce vychází z bipolárního modelu topické struktury, který má své kořeny ve formalistické interpretaci textu, pokračuje však ke studii kulturologické, která však natrvalo zůstává pevně založena na sémantické aktivitě textu.

Typologická studie toposu tak nabízí „funkční gramatiku“ sémantických plánů nádraží. Sleduje klíčovou roli tohoto prostoru při výstavbě smyslu literárního díla a dopátrává za ním stopy dobového kontextu. Jako funkční gramatika do značné míry oprávněně rezignuje na otázky vývojové, tj. literárně historické - tento obecný literárněhistorický kontext je nahrazen obecně historickými souvislostmi, které jsou traktovány zvláště v případě textů, které vznikaly v období první republiky (ostatně analýzy funkce nádraží v próze Rothově či Musilově představují vítaný příspěvek ke studiu rozdílné reakce ze strany rakouských a českých intelektuálů na vznik Československa. Ostatně i postřeh vycházející z analýzy charakteru nádraží v Topolově próze, které svoji podobou nabízí půdorys chaotické, nepřehledné a „babylonské“ době počátku 90. let považují za velmi příhodný).

Práci považují za velmi solidně odvedený výkon, který dokládá autorovy schopnosti jak v analýze, tak pro syntézu nad zkoumaným materiálem. Ačkoliv jde o studii, která se opřela především o kanonické texty české literatury 20. století, v této podobě by to nemělo snižovat její váhu.

Od posledního sledovaného textu – Topolovy novely Výlet k nádražní hale (1993 časopisecky, 1995 knižně) – však už uběhlo téměř čtvrtstoletí. Zajímalo by mě, zda by při obhajobě mohl autor uvést, jak se tento topos proměnil v novější české literatuře, jestli vykazuje nějaké specifické rysy (frekvenci), jaké varianty z jím sledovaných sémantických funkcí v poslední době v případě tohoto toposu dominují.

Práci doporučuji k obhajobě a o jejím úspěchu jsem přesvědčen.

V Brně 13.8.2018

prof. PhDr. Tomáš Kubíček, Ph.D.